

10. ZAGROŻENIA WOLNOŚCI PO UPADKU KOMUNIZMU

Człowiek wyzwolony – na Zachodzie

[...] Znane jest rozczarowanie, jakie przeżywają w zetknięciu się z wolnym Zachodem tzw. dysydenci wydalani ze Związku Sowieckiego oraz inni ludzie szukający azylu.

Z pewnością przeżywają początkowo pewne zafascynowanie swobodami demokratycznymi Zachodu. Ale wnet – konfrontując swoje doświadczenie wolności z tym, co o wolności sądzi się w życiu potocznym na Zachodzie – przeżywają bolesne rozczarowanie. Przeżywają to rozczarowanie zwłaszcza wtedy, gdy w różnych polemikach i dyskusjach odkrywają, jak rozpowszechnione hasło pluralizmu doprowadziło do zaniku poczucia absolutnej wartości prawdy. Odkrywają, że ludziom spierającym się zawzięcie wcale nie chodzi o odkrycie, gdzie jest prawda, którą wszyscy muszą zaakceptować – aby właśnie w ten sposób zaakceptować swoją wolność! Wyraził to ktoś drastycznie w ten sposób: „Kiedy u nas (na Wschodzie) ktoś mówi $2 \times 2 = 5$, to mówimy mu po prostu: jesteś niemądry. Ale tutaj (na Zachodzie) mówią: proszę bardzo, pluralizm, jeżeli ktoś tak uważa...”

Pojęcie wolności na Zachodzie kształtuje się nie w konfrontacji z totalitarnym systemem, ale z systemem hedonistyczno-konsumpcyjnej cywilizacji. Nie jest to konfrontacja z negacją wolności, ale z fałszywym pojęciem wolności. Wolność jest rozumiana czysto formalnie jako możliwość opcji – wyboru pomiędzy wielu możliwościami, przy czym motywacja jest najczęściej subiektywna: wybieram tak, bo mi się tak podoba, bo to przyjemne, korzystne. Wolność staje się swawolą. Pojęcie wolności i demokracji często doprowadzane jest do absurdu. Stąd chaos i niemoc rozwiązywania poważnych problemów towarzyszą często zachodnim demokracjom. Rezultatem takich postaw jest przede wszystkim załamywanie się systemu wychowania młodych pokoleń.

Problem wyzwolenia człowieka i społeczeństw jest także centralnym problemem rzekomo wolnego Zachodu – a doświadczenia ludzi przychodzących ze Wschodu mogą mieć duże znaczenie dla rozwiązywania problemów Zachodu.

Problemem centralnym pozostaje w końcu zawsze problem człowieka. Brak właściwego obrazu człowieka i pojęcia jego wolności jest ostatecznie źródłem kryzysów społecznych, ekonomicznych, politycznych i kulturalnych.

Patrząc w przyszłość, bardziej może musimy lękać się o los cywilizacji zachodniej, niż o los narodów na Wschodzie, bo historia uczy, że narody w końcu zawsze jakoś rozwiązują problem zniewolenia przez swoich tyranów – ale wiele narodów zniknęło już z historii wskutek własnej dekadencji.

(Wiara a wyzwolenie, w: Prawda – Krzyż – Wyzwolenie, s. 302 n.)

Mane – Tekel – Fares nad konsumpcyjną społecznością

Symptomy nadchodzącej katastrofy:

1. Zatrucie naturalnego środowiska.
2. Rewolucja głodnych – niebezpieczeństwo „Trzeciego Świata”.
3. Spustoszenie nikotynizmu i alkoholizmu.
4. Dekadencja seksualna.
5. „Biała śmierć” – zabijanie życia poczętego.
6. Ofiary narkomanii.
7. Plaga samobójstw.
8. Zbrodnie, gwałty, widmo wojny nuklearnej.
9. Rozpad rodziny, plaga rozwodów.
10. Załamanie się systemu wychowania – młodzież na marginesie życia społecznego.

Konsumpcyjna cywilizacja – założenia systemu:

1. Wyścig produkcji i konsumpcji.
2. Postęp techniczny w służbie postawy konsumpcyjnej.
3. Założenia antropologiczne: człowiek = kompleks potrzeb i namiętności. Szczęście = ich zaspokajanie.
4. Miara posiadania i używania – miarą szczęścia.
5. Zamknięcie wszystkiego w cyklu doczesności.
6. Cele doraźne bez perspektywy celu ostatecznego.
7. Doskonalenie materii przed doskonaleniem człowieka.

Konsumpcyjna cywilizacja – elementy systemu:

1. Komfort mieszkaniowy – specjalna technika robienia foteli.
2. System „dogadzania podniebieniu”:
 - a) napoje alkoholowe i bezalkoholowe [...];
 - b) lody i słodczyce;
 - c) potrawy (jadłodajnie – restauracje – bary itp.);
 - d) kuchnia domowa.
3. Przyjemność kupowania (pożądliwość oczu):
 - a) rzeczy „rozkoszne ku wejrzeniu” [por. Rdz 3, 6] – reklama wizualna;
 - b) rozbudzenie chęci posiadania i kupowania (reklama telewizyjna – *Werbung* [reklama]);
 - c) nowoczesne domy towarowe – system sprzedaży doprowadzony do perfekcji;
 - d) dzielnice handlowe dużych miast (*city*).
4. Kolorowa telewizja i miękkie fotele (synteza i symbol konsumpcyjnej cywilizacji i postawy!)
5. Rozkosz panowania nad przestrzenią:
 - a) samochód;
 - b) autostrady;
 - c) samoloty i nowoczesne lotniska.
6. Zaspokajanie instynktu walki:
 - a) sport i kibicowanie sportowe;
 - b) filmy wojenne, szpiegowskie, kryminalne, kowbojskie, gangsterskie.
7. Zaspokajanie żądzy sensacji:
 - a) prasa;
 - b) film, telewizja.
8. Pożądliwość ciała:
 - a) seks jako zasada kształtowania mody kobiecej;
 - b) seks w widowiskach, filmie, telewizji, prasie, literaturze;
 - c) seks w zwyczajach towarzyskich.
9. Narkotyki – sztuczne potrzeby:
 - a) nikotyna;
 - b) alkohol.
10. Turystyka – wczasy – urlopy:

- a) system biur podróży, pośrednictwa, reklamy;
 - b) system hotelarski;
 - c) główna przynęta: chodzenie nago i drażnienie skóry! Baseny kąpielowe.
11. Rozkosz panowania nad materią przez rozwój techniki:
- a) automatyzacja w życiu codziennym (rozkosz „przyciskania guzików”);
 - b) duma z osiągnięć techniki (loty kosmiczne itp.).
12. Wynaturzenia w wyniku tendencji „potęgowania w nieskończoność żądz i namiętności”:
- a) wynaturzenie w polityce – żądza panowania nad światem bez cofania się przed każdą zbrodnią;
 - b) wynaturzenie w życiu gospodarczym – panowanie nad światem przez pieniądz (koncerny, trusty, milionerzy, banki);
 - c) wynaturzenie w dziedzinie seksu (pornografia i sadyzm);
 - d) narkomania.

(*Życie swoje oddałem za Kościół*, Kraków 2005, s. 93–95)

Pytania do refleksji i dzielenia

- Które z zaobserwowanych przed laty przez ks. F. Blachnickiego negatywnych zjawisk społecznych wydają się nam dziś szczególnie aktualne albo wręcz dopiero teraz zwróciliśmy na nie uwagę?
- Co dodalibyśmy do listy wymienionych przejawów współczesnych zagrożeń?
- Jakie nawyki cywilizacji konsumpcyjnej przejęliśmy? Nad korektą których z nich powinniśmy w najbliższym czasie popracować?
- Które z wymienionych punktów inspirują nas do podejmowania określonego działania w naszym najbliższym otoczeniu?
- Jakie konkretne sposoby promowania wartości osoby i wspólnoty (treść *IX drogowskazu nowego człowieka!*) wydają się nam dziś szczególnie ważne w kontekście ukazanej listy zagrożeń?